

ТЕМАТИКАТА НА КНИЖКА 3 ЗА 2022 Г. НА СПИСАНИЕ „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК“

ТАТЯНА АЛЕКСАНДРОВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
t_alexandrova_@mail.bg

Първата част на книжка 3 за 2022 г. на списание „Български език“ включва три статии, посветени на новите изследователски подходи в обучението по български език. Материалите са изнесени като доклади на едноименния научен форум, организиран от Института за български език при БАН през 2021 г.

Красимира Алексова разглежда „Идеите на социолингвистиката в профилираното обучение по български език за XI и XII клас“. Коментират се важни обекти на социолингвистиката; представя се понятието *езикова ситуация* и нейните типологически характеристики. Билингвизмът и полилингвизмът се разглеждат не само от социолингвистична гледна точка, но и във връзка с мултикултурализма на съвременния свят. Поставя се акцент върху идеите на социолингвистиката за обусловеността на речта на индивида от поредица социално-демографски и ситуативни фактори.

Атанаска Атанасова разисква „Нови стари проблеми при разбирането на учебни текстове“. Обстойно се анализира проблемът за неразбирането на някои текстове, включени в учебното съдържание. Поставя се акцент както върху начина, по който са формулирани отделни правила в учебниците, така и върху свързаните с разбирането на някои по-стари художествени текстове предизвикателства, пред които са изправени учениците при осмислянето на учебния материал.

В статията си „Правопис на сложни съществителни имена – общи принципи и специфични случаи“ Илияна Кунева разглежда актуални проблеми, свързани с правописа на нови сложни съществителни имена в българския език. Анализирани са специфични и по-рядко срещани случаи, които не са кодифицирани. Дадени са насоки за решаване на нововъзникнали правописни казуси на базата на съществуващите правила и принципи на кодификацията.

Книжката включва още три статии с различна тематика, които със своята теоретична задълбоченост и прецизен анализ на езиковия материал

биха могли да бъдат полезни в по-широк аспект за обучението по български език и литература. В своята статия „Емотивни опозиции в българската поезия“ Надия Бобух описва опозиции, които репрезентират аксиологически маркирани номени за чувства. Стига се до извода, че сред субстантивните противопоставяния особено продуктивни са емотивните опозиции *радост – мъка*, *радост – скръб* и *радост – тъга*. Проследява се стилистичната функция на антонимно-синонимните парадигми като средство за интензификация на отрицателната оценка. Разгледани са различни типове оксиморони.

В статията на Корина Лешбер „Към произхода на някои български пастирски термини“ се анализират български пастирски термини, които се отнасят към общобалканската и общокарпатската лексика. От гледна точка на българската етимология повечето от тях до голяма степен са изяснени – посочен е пътят на проникване в българския език, както и съществуващите езикови връзки. Етимологичният проблем при тези названия засяга първоизточника и разкриването на по-дълбоки езикови пластове в палеобалкански, индоевропейски и евентуален прединдоевропейски контекст.

Елена Каневска и Симеон Маринов изследват „Названия на елементите на мъжкото традиционно облекло в Родопите“ въз основа на материал, ексцерпиран от различни етнографски, краеведски и диалектоложки изследвания, както и от личния си архив. Направена е етнографска и лексикосемантична характеристика на диалектния емпиричен материал. Разгледани са лексикални редове с два и повече хетеронима, фонетични и словообразователни варианти, прояви на хетеросемия.

Въз основа на опита си в Българския преводачески отдел на Генералния секретариат на Съвета на ЕС Вяра Бурова и Валерия Николова проследяват влиянието на текстовете на европейските институции върху граматичните промени в българския език в статията си „Допринася ли Брюксел за граматичните изменения в българския език?“. Въз основа на анализа на три явления в съвременната българска граматика се илюстрира тезата, че влиянието на езика на европейските институции е умерено и нюансирано.

✉ доц. д-р Татяна Александрова
Секция за съвременен български език
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България